

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-2-118-123>

 <https://orcid.org/0000-0003-4840-2001>

ЛЕВИЦЬКА Лілія Анатоліївна

кандидатка педагогічних наук, старша викладачка катедри німецької філології,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
e-mail: lilja85@ukr.net

 <https://orcid.org/0009-0005-3878-962X>

СІРЕНКО Вікторія Олександрівна

студентка 1 курсу магістратури, 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)),
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: sirenko.viktoriiia218@vu.cdu.edu.ua

УДК 373.016:811.112.2'373(045)

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАТИЧНО-ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

Статтю присвячено аналізу доцільності використання інформатично-цифрових технологій у процесі вивчення іноземних мов. Охарактеризовано інформатично-цифрові технології.

Проаналізовано погляди педагогів на досліджувану проблему, розкрито методик роботи зінформатично-цифровими технологіями на уроках іноземної мови, зокрема німецької.

Ключові слова: *інформатично-цифрові технології; іноземна мова; початкова освіта; учні; інтерактивні завдання.*

Постановка проблеми. Використання інформатично-цифрових (дигітальних) технологій на уроках іноземної мови, зокрема німецької мови, з кожним роком набуває все більшої популярності. Це спричинено багатьма факторами, які тісно пов'язані з глобалізацією освіти. Не можна стверджувати, що застосування мультимедійних засобів не використовувалося взагалі, адже для проведення занять були доступні різноманітні платформи. Однак, власне використання їх (платформ) було продуктивним.

Одним з найяскравіших прикладів є пандемія COVID-19. В цей критичний час цифрові технології стали рятівником осві-

ти. Саме це зумовило перейти навчальні заклади на онлайн-режим навчання, щоб підтримати систему освіти країни. Залежно від того, чи країна є розвиненою чи перебуває у стані розвитку, ступінь підготовки до дистанційного навчання, власне як і використання мультимедійних засобів, була абсолютно різною.

Ще одним яскравим прикладом можна вважати глобальну кризу, що підкреслює необхідність міжнародної інтеграції системи освіти. Перед учнями постають проблеми, розв'язання яких пов'язано з цифровими технологіями. Це означає, що за допомогою дигітальних засобів навчання, учні розвивають здібності, структуру мислення, процеси розуміння іноземної мови тощо. Окрім цього, відбувається підготовка до майбутнього, в якому технології відіграватимуть вирішальну роль.

Мета статті – охарактеризувати інформатично-цифрові технології та доцільність їх використання на уроках іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мультимедійні засоби навчання – це не примха, а окремий напрямок, за яким рухається освіта на всіх рівнях. Тож,

аналізуючи прочитаний матеріал, можна підбити підсумки у використанні різних матеріалів [1].

По-перше, дигітальні засоби навчання надають більше інструментів при роботі вчителя та учнів. Оскільки кожен має індивідуальні якості та темп вивчення, то використання якомога більшої кількості методів навчання підвищить ймовірність засвоєння матеріалу учнями. Мультимедійні засоби навчання є універсальним прийомом, котрий варіюється до кожного стилю навчання. Варто відмітити, що онлайн-контент швидко та легко оновлюється, тому школярі негайно отримують доступ до найсвіжішої інформації.

По-друге, за допомоги використання мультимедійних засобів навчання учні стають активними учасниками навчального процесу. Якщо порівнювати традиційний та дигітальний засоби навчання, то за допомогою останнього учні не лише отримують інформацію, а й активно взаємодіють з нею.

По-третє, урізноманітнення уроків може сприяти створенню більш цікавого навчального середовища. Помилково думати про дигітальні засоби тільки те, що вони будуть відволікати увагу. Використання технічних засобів допоможе перетворити традиційні предмети на веселі, інтерактивні заняття.

Технології, безсумнівно, продовжуватимуть розвиватися, тому надзвичайно важливо вміти адаптувати свій власний стиль викладання [2].

Тож, освітні ресурси з цифровими інструментами є показниками покращення атмосфери в класі, зацікавленості учнів в процесі навчання. До того ж, мультимедійні засоби є гнучкими у використанні, що надає навчальному закладу можливість адаптувати навчальні силабуси до потреб кожного учня.

Дигітальні технології – електронні технології, які працюють завдяки цифровим кодам. Цифрові інструменти можуть допомогти зробити навчання німецької мови більш доступним та захоплюючим для студентів, що може позитивно вплинути на їхню мотивацію та результативність в навчанні.

Впровадження новітніх технологій є важливим інструментом для вивчення іноземної мови, адже вони підвищують мотивацію, комунікативну компетенцію учнів. Цифрові медіазасоби пропонують низку способів задля покращення розробки матеріалів.

Застосування комп'ютерних технологій у викладанні іноземних мов забезпечує навчальне середовище, орієнтоване власне на учня. Враховуючи те, що особливістю ні-

мецької мови як і будь-якої «іноземної мови» є те, що основним елементом вивчення іноземної мови є не основи наук, а способи діяльності. Це стосується, зокрема, навчання різних видів мовної діяльності: аудіювання, говоріння, письма та читання.

Таким чином, технологічно орієнтоване навчання, виявилось значно зручнішим і розширило можливості вивчення мови. Воно має величезний освітній потенціал як у класі, так і поза його межами. Це дозволяє учням легко отримати доступ до різноманітних навчальних матеріалів, використовувати різні освітні платформи, полегшує їм доступ до уроків та посібників від носіїв мови, залучає до різноманітних онлайн-курсів [4].

Навчання з використанням технологій передбачає використання учнями загальноосвітньої школи технологій та інтернету, а також аудіовізуальних засобів і обладнання для виконання домашніх завдань, вправ і поглиблення знань з предмета, який обговорюється в класній кімнаті.

Важливу роль у цьому процесі відіграють вчителі, які своєю практикою викладання та рольовим моделюванням впливають на інтелектуальний, емоційний та соціальний розвиток учнів у цьому процесі. Вчителі повинні використовувати цілий ряд стратегій цифрового навчання (наприклад, дослідження, ідентифікація, створення ментальних карт, дискусії, експерименти, узагальнення, підкріплення, зворотний зв'язок, рецензування, рефлексія), щоб підвищити залученість учнів та активність у цифровому навчанні. Вчителі «цифрової мови» повинні вміти працювати з різноманітними цифровими медіа та користуватися перевагами професійного розвитку в галузі інтеграції технологій [4].

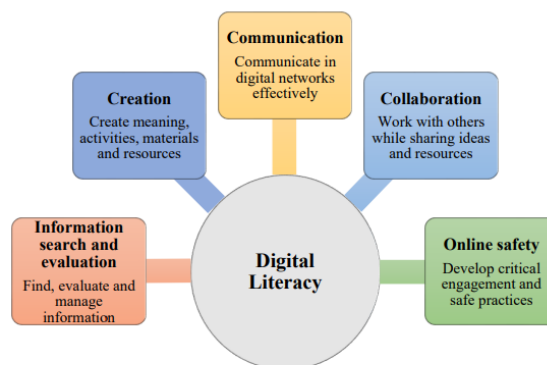

Figure 1. Elements of digital literacy (Son, 2015).

Класифікація дигітальних технологій для іноземної мови зазвичай заснована на типі мовних навичок, які мають бути вивчені або вдосконалені, таких як аудіювання, читання, говоріння та письмо. Окрім того, ця класифікація може включати різні типи програмного забезпечення, онлайн-

інструментів, мультимедіа-ресурсів, ігор та мобільних додатків, які можуть бути використані для навчання іноземної мови.

Наприклад, для навчання аудіювання можуть використовуватися різноманітні аудіо- та відео-ресурси, такі як подкасти, відеоуроки та інтерактивні вправи, а для навчання говоріння - програми для запису та відтворення голосу, які дозволяють учням практикувати свою вимову та інтонацію.

Класифікація дигітальних технологій для іноземної мови також може включати різноманітні інтерактивні ігри та вправи, такі як кросворди, головоломки та інші, які можуть допомогти студентам покращити свої мовні здібності та розвивати свою лексику та граматику. В загальному, така класифікація допомагає вчителям та студентам вибрати найбільш ефективні дигітальні технології для досягнення конкретних мовних цілей.

Один з вчених, який займається класифікацією дигітальних технологій, є Майклом Муром (Michael Moore). Він визначив чотири основні типи дигітальних технологій для навчання, які включають:

1. Технології для доставки навчання: включають в себе використання веб-сайтів, електронної пошти, онлайн-курсів та інших інтернет-технологій для доставки матеріалів для навчання.

2. Технології для комунікації та співпраці: передбачають ведення інтерактивних форумів, чатів, відеоконференцій, створення віртуальних класів та інших інструментів для спілкування та співпраці між студентами та викладачами.

3. Технології для забезпечення змісту: мультимедійні засоби, такі як відео, аудіо, зображення, графіку та інші засоби для надання інформації та допомоги у засвоєнні матеріалу.

4. Технології для оцінки та відстеження прогресу: передбачають використання інструментів для оцінки знань та навичок студентів, таких як тести, онлайн-опитування, а також засоби для відстеження прогресу, такі як системи звітності та відстеження [6].

Іншим вченим, який працює в галузі класифікації дигітальних технологій, є Хосе Руїз (Jose Ruiz), було запропоновано власну класифікацію дигітальних технологій, вона включає в себе генеративні нейромережі, віртуальну реальність та інші.

Хосе Руїз – професор Університету Техасу в Остіні (США) та дослідник в галузі технологій навчання запропонував класифікацію дигітальних технологій для навчання, до складу якої входять такі типи:

1. Генеративні нейромережі: це технології, які використовують штучний інтелект для створення власного контенту для навчання.

2. Віртуальна реальність: відбувається створення віртуального середовища для навчання, де студенти можуть взаємодіяти з об'єктами та іншими студентами.

3. Розширена реальність: технології, які додають віртуальні об'єкти до реального світу для навчання.

4. Машинне навчання: передбачають використання алгоритмів машинного навчання для надання персоналізованого навчання.

5. Особисті цифрові помічники: це технології, які використовують штучний інтелект для надання персоналізованих рекомендацій та порад для навчання.

6. Блокчейн: використовується для збереження та обміну даними між студентами та викладачами.

7. Відкрите навчання: технології, які забезпечують доступ до навчальних ресурсів та матеріалів безкоштовно.

8. Технології віддаленого навчання: дозволяють студентам навчатися віддалено за допомогою інтернету, спілкуватися з викладачами та іншими студентами.

Використання дигітальних технологій на уроках з іноземної мови є корисним та актуальним з кількох причин:

1. Зацікавленість учнів. Учні молодшого та середнього шкільного віку зазвичай більш зацікавлені в технологіях, і використання дигітальних інструментів може сприяти залученню їхньої уваги та зацікавлення до навчання.

2. Взаємодія та співпраця. Деякі дигітальні інструменти дозволяють студентам взаємодіяти та співпрацювати між собою на уроці, що допомагає підвищити рівень спілкування та соціальної взаємодії.

3. Більш широкий доступ до матеріалів. Використання дигітальних інструментів може забезпечити більш широкий доступ до різноманітних матеріалів, які допоможуть студентам покращити свої мовні здібності.

4. Адаптація до індивідуальних потреб учнів. Деякі дигітальні інструменти можуть бути налаштовані на індивідуальні потреби учнів, що дозволяє їм навчатися власним темпом та зосереджуватися на тих аспектах мови, які є для них найбільш важливими.

5. Актуальність. У світі, де технології стають все більш поширеними, використання дигітальних технологій на уроках іноземної мови є актуальним та відповідає вимогам сучасної освіти.

Слід зауважити, що описаний вище підхід до викладання мови також називається «мультисенсорним». У мультисенсорному навчанні мови в класі можна застосовувати різні форми збагачення: відеоролики, відеоігри, пісні та вірші, інтерактивні завдання із використанням мобільних телефонів, комп'ютерів та планшетів. Усі ці стратегії вважаються основними засобами для поліпшення результатів навчання. Наприклад, зображення, анімації та відео надають багатий семантичний і прагматичний контекст, з яким можна пов'язати конкретні лексичні фрази для їх закріплення. Тому сучасні педагогічні вважають, що мультисенсорний підхід до роботи з лексикою є корисним для формування лексичної компетенції учнів. Один з ефективних способів роботи з лексичною інформацією, який залишається популярним і має багато методів – це застосування мнемотехніки – активного навчального методу, який ґрунтується на лексико-семантичних зв'язках і асоціативному мисленні. Це набір спеціальних прийомів і методів, які полегшують запам'ятовування та збільшують пам'ять шляхом утворення різних асоціацій. Сучасні психологи і педагоги вважають, що кодування інформації за допомогою образів і асоціацій прискорює процес запам'ятовування і допомагає перевести її в довгострокову пам'ять [2].

Існує багато методів мнемотехніки, які полегшують роботу з лексикою та мають свої особливості. Наприклад, до них належать методи асоціацій, римування, візуалізації, символізації, ключові слова, метод Цицерона тощо. Всі вони базуються на сприйнятті інформації через зорову, слухову або кінестетичну системи. При виборі техніки важливо визначити, як найкраще учні запам'ятовують матеріал. Людей, які найшвидше засвоюють нові слова та правила, у вигляді зображень, символів або картинок, називають «візуалами». Вони мають розвинену зорову пам'ять і навчаються лексичні одиниці, регулярно переглядаючи їх. Аудіали важливо слухати та повторювати інформацію усно. Кінестетики запам'ятовують нову лексику через дотик. Одним з найпоширеніших прийомів мнемотехніки, який завжди був популярним і сьогодні все частіше застосовується на уроках німецької мови – асоціативний метод.

Створення асоціацій – це не просто механічне запам'ятовування матеріалу. Цей метод допомагає пов'язати поняття, визначення та слова з конкретними образами, темами або ситуаціями, які цікавлять учнів і студентів або з якими вони мають власний досвід. Цей метод дозволяє запам'ято-

увати матеріал на практиці протягом тривалого часу. Досліджено, що емоційне та образне сприйняття матеріалу найкраще сприяють його усвідомленню. Наведений вище метод асоціацій можна використовувати як у традиційний спосіб, так і з використанням електронних ресурсів. Два найпопулярніших додатки для вивчення лексики з використанням карток та асоціацій – це Memrise та Quizlet.

Memrise є сайтом та мобільним додатком, створеним лінгвістами для опанування іноземних мов, але він також містить інші предмети. На Memrise викладачі можуть створювати свої власні картки з асоціаціями або користуватися вже готовими, щоб працювати зі складними німецькими словами, словосполученнями та фразами. Однією з великих переваг є можливість не лише вдосконалювати письмові навички, але й слухати та практикувати вимову з дикторами. Memrise має велику кількість курсів, розроблених фахівцями з німецької мови, щоб допомогти кожному навчатися реальній мови, якою говорять носії. Сервіс також пропонує короткі та прості уроки, тисячі відео та аудіо, технологію розпізнавання мови, інструменти для правопису та побудови речень, а також інші функції, які допомагають удосконалювати вимову та ритм мовлення.

Quizlet є мобільним додатком та безкоштовним сервісом, що відрізняється своєю можливістю створення та використання інтерактивних карток для запам'ятовування різної інформації. Це ідеальний ресурс для поповнення словникового запасу з багатofункціональними можливостями.

Наприклад, в додатках Memrise та Quizlet користувачі можуть обирати різні категорії для вивчення лексики, такі як іменники, прикметники, прислівники, дієслова або різні теми, наприклад «Їжа», «Квартира», «Транспорт», «Одяг», «Тварини», тощо. Вони містять різні функції, як, наприклад, «Вивчення» «Письмо» та «Правопис», а також тести для перевірки знань, можливість прослуховування слів та додавання їх до власного списку та ігри для закріплення лексики. Зокрема, Quizlet надає можливість додавати малюнки та аудіофайли до карток, ділитися ними з іншими користувачами та виконувати різні додаткові вправи, що дозволяє навчатися за допомогою гри.

Додатки Memrise та Quizlet є дуже зручними для використання під час вивчення лексики на уроках німецької мови, оскільки вони дозволяють уникнути необхідності складати або структурувати картки вручну, натомість, використовуючи мобільний телефон. Завдання вчителя полягає у зіб-

ранні необхідного матеріалу та підготовці курсу на певну лексичну тему, забезпечивши постійний доступ до нього.

Використання мнемотехнік значно полегшує процес роботи на уроці та робить вивчення лексичного матеріалу більш різноманітним. Наприклад, при використанні римунування, коли потрібно знайти слова, які римуються з певним словом, розвивається не тільки пам'ять, але й творчі здібності учня.

У кожній освітній платформі є свої переваги та недоліки. Вчитель може обрати підходящу для роботи платформу для себе та своїх учнів. Використання цифрових технологій на уроках іноземної мови дозволяє: покращити ефективність та якість освіти; орієнтуватися на сучасні цілі навчання; враховувати мотивацію учнів до навчання; враховувати аспекти країнознавства; робити уроки цікавими та запам'ятовуваними; реалізовувати індивідуальний підхід; об'єктивно оцінювати знання учнів.

Використання цифрових методів навчання є доцільним на різних етапах уроку:

1. Введення нової лексики: використання зображень, які демонструють нові слова; використання презентацій з вправами для закріплення нових лексичних одиниць.

2. Вивчення граматичного матеріалу: використання граматичних таблиць, схем, малюнків, які допомагають зрозуміти та цікаво пояснити граматичний матеріал. Демонстрація ситуацій використання конкретного граматичного матеріалу.

3. Вивчення матеріалу з країнознавства: перегляд відеофільмів про традиції та культуру країни, мову якої вивчається. Прослуховування текстів.

4. Перевірка знань учнів: використання програм для складання контрольних робіт та тестів. Використання презентацій з контрольними вимірювальними матеріалами.

Уроки іноземної мови з використанням цифрових освітніх ресурсів проходять набагато цікавіше та ефективніше. Слід зауважити, що використання цифрових освітніх ресурсів надає можливість ефективно організувати самостійну роботу учнів та сприяє формуванню вільної, активної та незалежної особистості. Багато досліджень у сфері впровадження цифрових методів в навчальне середовище підтверджують, що їх системна інтеграція розвиває комунікативні навички учнів ХХІ століття, зокрема творчість та нетрадиційне мислення, мнотворчий інтелект, критичне мислення, інформаційну, візуальну, звукову, технічну грамотність, ефективну комунікацію (усну, письмову, цифрову), вміння працювати в

команді та координувати спільну діяльність, навички проектування, а також надає міцні знання та сформовані навички, сприяє інтеграції комунікативних та метапредметних навичок учнів.

Висновки. Таким чином, використання інформаційно-цифрових технологій дозволяє забезпечити ефективний зв'язок між учителем та учнем, зокрема за допомогою електронної пошти, месенджерів та відеозв'язку, що стає особливо важливим у ситуаціях дистанційного навчання. Загалом, використання цих технологій на уроках з іноземної мови допомагає покращити ефективність навчання та зробити його більш захоплюючим та цікавим для учнів.

Список бібліографічних посилань

1. Белова В.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі зовні в умовах пандемії. *Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов*, 2022. С. 12–14.
2. Близнюк Л.М., Козак А.В., Шостак У.В. Вивчення іноземної мови в часи пандемії: криза чи шанс. *Інноваційна педагогіка*, 2021. № 38. С. 102–105.
3. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови: тематичний збірник праць / упоряд. А.А. Волосюк; за заг. редакцією А.О. Лавренчука. Рівне: РОППО, 2013. 29 с.
4. Інтерактивні прийоми у вивченні німецької мови / упоряд. Л. Горбач. Київ: Шкільний світ, 2011. 128 с.
5. Близнюк Л.М., Трушковська А.Д. Традиційний та дигітальний підходи до вивчення німецької лексики: методи та особливості. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2022. № 82. С. 150–154. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20746/1/26.pdf>
6. Трушковська А.Д., Близнюк Л.М. Основи роботи з лексикою на уроках німецької мови: традиційний та дигітальний підходи. *Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Рівне, 11 трав. 2022 р. Рівне, 2022. С. 150–154.
7. Hubackova S. E-learning in English and German language teaching. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2015. Issue 199. P. 525–529. URL: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.542>.
8. Rösler D., Würfell N. *Lernmaterialien und Medien 5*. München: Klett, 2014. 189 S.

References

1. Belova, V.V. (2022). The use of information and communication technologies in the educational process in a pandemic. *The use of distance educational technologies in teaching foreign languages* [Kyiv: State Trade and Economic University]. PP. 12–14.
2. Blyzniuk, L.M., Kozak, A.V., Shostak, U.V. (2021). Learning a foreign language during a pandemic: a crisis or a chance. *Innovative pedagogy*, 38: 102–105.
3. Volosyuk, A. (Comp.); Lavrenchuk, A. (Ed.). (2013). The use of information and communication technologies in foreign language lessons: a thematic collection of works. Rivne: Rivne Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education. 29 p.
4. Horbach L. (Ed.) (2011). Interactive techniques in learning German. Kyiv: Shkilnyi svit. 128 p.
5. Blyzniuk, L.M., Trushkovska, A.D. (2022). Traditional and digital approaches to learning German

- vocabulary: methods and features. *Pedagogy of Formation of Creative Personality in Higher and Secondary Schools*, 82: 150–154. Retrieved from URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20746/1/26.pdf>.
6. Trushkovska, A.D., Bliznyuk, L.M. (2022). Fundamentals of working with vocabulary in German lessons: traditional and digital approaches. *Modern trends in the development of linguistics and linguodidactics: materials of the III All-Ukrainian scientific and practical conference*, Rivne, 11 May. PP. 150–154.
 7. Hubackova, S. (2015). E-learning in English and German language teaching. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 199: 525–529. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.542>.
 8. Rösler, D., Würfell, N. (2014). Learning materials and media 5. Klett. 189 p.

LEVYTSKA Lilia

PhD, lecturer of German Philology Department,
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkassy

SIRENKO Viktoriia

1st year master's student, 014 Secondary education (Language and Literature (German)), Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkassy

USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Summary. *The attention is also drawn to the fact that in today's conditions of the spread of coronavirus infection and the introduction of distance learning, the use of only traditional methods is not considered sufficient to improve student performance. Therefore, teachers are increasingly turning to innovative technologies and digital tools in order to ensure qualitative educational process. The digital approach is implemented through Internet resources, platforms, programmes, mobile applications and media materials. They provide audio and visual perception of information and help study lexical units in the context.*

The paper offers a number of mobile applications and training platforms for learning German vocabulary at different levels. The article considers the problem of the

usage of multimedia teaching means (MTM) that enlarge and enrich the program of the foreign language learning by vocational school students, make possible the access to different authentic materials, and raise their motivation to learning. Vocational school students have the possibility to work on the language at a comfortable speed rate and promote learning individualization in general and effective foreign language learning in particular.

Keywords: *digital technologies; foreign language; primary education; students; interactive tasks.*

Одержано редакцією 10.06.2023
Прийнято до публікації 18.06.2023